

สร้อยสุดา ไชยเหล็ก. **ตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย.** (๒๕๕๘).

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมินท์ จารูวร

วัตถุประสงค์: ๑. ศึกษาเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์ที่เผยแพร่ในสังคมไทยร่วมสมัย
๒. ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีน
๓. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์กับพิธีแก้ปีชง

สมมติฐาน: ๑. เนื้อหาของตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์ มีโครงสร้างหลักร่วมกัน คือเป็นประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษศักดิ์สิทธิ์

๒. วัตถุประสงค์สัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีกรรมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยกับตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์

๓. พิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยมีการผสมผสานกับวิธีสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ในสังคมไทย

บทคัดย่อ: วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์ ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยจำนวน ๑๒๐ เรื่อง ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในภาคกลางของไทยจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี วัดมังกรบรุษปาราม จังหวัดจันทบุรี วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี สำนักสงฆ์สุธรรมกรุงเทพมหานคร และศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม โดยเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘ รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์กับพิธีแก้ปีชง

ผลการศึกษาในด้านเนื้อหาและโครงสร้าง พบว่าตำนานไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์ สามารถจำแนกได้เป็น ๔ แบบเรื่อง คือ แบบเรื่องบุรุษผู้บำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร แบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง แบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม และแบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน แบบเรื่องเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติสำคัญของบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือในฐานะวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมจีน ในด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชง พบว่าสัญลักษณ์ในพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับตำนานและความเชื่อเกี่ยวกับการแก้ปีชง กล่าวคือ รูปเคารพไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์เป็นวัตถุประสงค์สัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่ช่วยให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของไถ่ส่วยเอี้ยะแต่ละองค์ เหตุการณ์สำคัญในตำนาน และปณิธานต่าง ๆ ของจีน ทั้งยังพบว่าของเซ่นไหว้และเครื่องกระดาดในพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นถึงการนับถือไถ่ส่วยเอี้ยะในฐานะที่เป็นเทพเจ้าผู้คุ้มครองดวงชะตาที่มีตำนานวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์รองรับ ส่วนพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องอำนาจในการปกป้องคุ้มครองดวงชะตาและขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของไถ่ส่วยเอี้ยะ ๖๐ องค์ ซึ่งสอดคล้องกับวีรกรรมการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำนาน นอกจากนี้ ยังพบว่าพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยมีการนำความเชื่อเรื่องดวงดาวแห่งโชคเคราะห์ในวัฒนธรรมจีนกับความเชื่อเรื่องการสวดนพเคราะห์และการทำทานในวัฒนธรรมไทย

เข้าไปผสมผสานด้วย เช่น การสวด “มนต์ปึกเต้า” การต่อเทียนประจำวันเกิด การไล่ชีวิตโคกระบือ การทำบุญโลงศพ เป็นต้น อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดเรื่อง “การสะเดาะเคราะห์ – เสริมดวง” และ “การทำบุญ – ทำทาน” ของคนไทย งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาความเชื่อ ตำนาน และพิธีกรรมซึ่งเป็นคติชนจีนที่กำลังเป็น “กระแส” หรือปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งช่วยให้เข้าใจเนื้อหา โครงสร้าง สัญลักษณ์ และเป็นแนวทางในการศึกษาพิธีกรรมในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยต่อไป